

BESZÁMOLÓ A XXIV. ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA TÁRSADALOM- TUDOMÁNYI SEKCIÓJÁNAK MUNKÁJÁRÓL

Idén huszonnegyedik alkalommal került megrendezésre az Országos Tudományos Diákköri Konferencia, melynek Társadalomtudományi Szekcióját ez alkalommal a székesfehérvári Kodolányi János Főiskola látta vendégül április 23 és 25 között. A Társadalomtudományi Szekcióban 42 felsőoktatási intézmény, 26 főiskola és 16 egyetem – köztük a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem – 302 diákja vett részt dolgozatával. A rendezvény megszervezésére az Országos Tudományos Diákköri Tanács Társadalomtudományi Szekció Szakbizottságának érdeme, melynek elnöke S. Nagy Katalin, a Budapesti Műszaki Egyetem Szociológia Tanszékének egyetemi docense, ügyvezető elnöke pedig Darai Lajos, a Kodolányi János Főiskola oktatási és tudományos főigazgató-helyettese, főiskolai tanára, aki egyben a konferencia házigazdája is volt.

A dolgozatoknak előzőleg már át kellett esniük egy intézményi megmérettetésen, ahonnan csak az arra érdemesnek bizonyultak juthattak tovább az országos versenyre. Az a 302 pályázó, aki sikeresen vette ezt az első akadályt 20 alszekcióban számolt be munkájáról Székesfehérváron. A dolgozatokat két opponens értékelte írásban még a konferencia előtt, ahol a résztvevőknek 20 perc állt rendelkezésükre, hogy szóban is bemutassák pályaművüket, majd a zsűri és a jelenlévők kérdéseire válaszoltak. Az alszekciók a társadalom- és humán tudományok igen széles területét ölelték fel, lehetőséget teremtve egy interdiszciplináris párbeszéd kialakulására. A konferencián a szociológia, politológia, szociálpolitika, szociálpszichológia és kulturális antropológia mellett helyet kaptak a menedzsmenttanulmányok, a tudomány- és technikatörténet, a művelődéstörténet és vallástörténet, a kommunikációelmélet és a média éppúgy, mint a néprajz, az ökológia, vagy éppen a filozófia és az esztétika.

A háromnapos rendezvény jó hangulatának alapjául a Kodolányi János Főiskola kiváló szervezése szolgált. A konferencia rendkívül sokszínű volt, az egyes dolgozatok témája és minősége éppúgy, mint az alszekciók arculata vagy a pályázók iskoláinak heterogenitása. Nem csak az alszekciók száma jelezte az igen széles téma-választékot, de az egyes alszekciókon belül is a legkülönbözőbb tárgyú dolgozatok versengtek egymással. Voltak a szakirodalom feldolgozására és bemutatására, vagy éppen a klasszikus elméletek kritikájára épülő dolgozatok mellett önálló, empirikus kutatások, melyek esetenként gyakorlati teendőkre is felhívták a figyelmet, sőt, új társadalomtudományi módszerek is napvilágot láttak.

A két szociológia alszekcióban Debreceni Erzsébet (ELTE) és Vedres Balázs (BKE) első helyezést elért pályaművei emelkedtek ki. Debreceni Erzsébet *A különbség tényleg köztünk van* című dolgozatában az egyetemi és főiskolai hallgatók körében 1992-ben elvégzett antiszemitizmus-kutatás másodelemzésére vállalkozott, felülvizsgálva konzulens tanárának, Kovács Andrásnak *A különbség köztünk van* című

kötetében leírt kutatási eredményeinek egyikét, mely szerint a műszaki főiskolák és az agráregyetemek hallgatói a leginkább antiszemiták, míg a zsidó és nem zsidó értelmiségi csoportok közötti konkurencia hagyományos terepének számító jogi és orvosi karokon kevésbé intenzívek a zsidóellenes előítéletek. A szerző ugyanazon adatbázison más módszerekkel végrehajtott elemzése során eltérő eredményeket kapott. Kiinduló hipotézise szerint a leendő humán értelmiség a szakterületét jellemző, elfogadó attitűdöt megkövetelő, „rejtett tanterv” hatása alatt nem mutatja ki antiszemita előítéleteit, ezért az ő esetükben látens zsidóellenességre számíthatunk. Dolgozatában Debreceni Erzsébet nem csak ezt a hipotézist igazolta, de a jogászok és a bölcsészek körében kimutatta a zsidókkal való kontaktuson alapuló antiszemitizmus jelenlétét is, amit – értelmezése szerint – konkurencia-viszonyokra lehet visszavezetni.

Vedres Balázs „Bank és hatalom” című dolgozatának központi kérdése az volt, hogy vajon hol és hogyan helyezkednek el a bankok a magyar gazdaság kapcsolat-hálóiban. A gazdasági cselekvés társadalmi beágyazottságának koncepcióját elméleti kiindulópontként használva a társadalmi kapcsolathálók elemzésének módszerével vizsgálta meg a bankuralom közkeletű tézisé a magyar társadalomban. Az árbevétel szerinti 350 legnagyobb cég, az összes bank és a minisztériumok, parlamenti frakciók, valamint az ÁPV Rt. személyeken keresztüli testületi összekapcsolódásainak hálózatát vizsgálva arra a megállapításra jutott, hogy a nagyvállalatok, bankok és a politika szereplői gyakorlatilag egyetlen nagy hálózatot alkotnak, melyben az információ bárkihez eljuthat. A pénzügyi hegemonia elmélete alapján felállított hipotézis, mely szerint a bankok sajátos hatalmi centrumokként funkcionálnak a magyar társadalomban, a regressziós modell alapján elvethetőnek bizonyult. Ezzel szemben a strukturális autonómia tézise megerősítést nyert, vagyis a hálózatban elfoglalt előnyös, nagyobb szabadságfokot biztosító pozíció kulcsfontosságú a gazdasági hatalom szempontjából.

Orisek Andrea Márta (Miskolci Egyetem) második helyezést elért dolgozatában – „Ének Debóráról” – a Magyarországi Református Egyház lelkésznőinek helyzetét vizsgálta, s egy mélyinterjú sorozat elemzésével rámutatott arra, hogy míg az egyházi törvénykezés szintjén teljes az emancipáció, addig az emberek, gyülekezeti tagok, lelkészek, lelkésznők fejében még korántsem valósult meg a nemek egyenjogúsága. Második helyezést kapott a kutyapiac és kutyavásárlási szokások, valamint ezzel összefüggésben a kutya mint presztízsjószág tartalomelemzés révén történő vizsgálatáért Bene Györgyné Máté Csilla is a Miskolci Egyetemről.

A dolgozatok sokszínűsége felveti a kérdést, hogy egy ilyen versenyen végső soron mit díjazzon a zsűri. Még a jó dolgozatok esetében is felmerülhet az eredetiség versus iskoláság dilemma. Egy másik, nehezen megoldható problémát jelent, hogy a jelenlegi szabályozás szerint az elmúlt két évben diplomázottak is részt vehetnek az OTDK-n. Ennek megfelelően a versenyen doktorandusok illetve már alkalmazásban álló fiatal kutatók is jelen voltak, igaz, (elvileg) csak a graduális képzési időben készített dolgozatukkal szerepelhettek. Ez önmagában nem lenne baj, de még a diploma előtt álló, főleg másod-harmadéves versenyzők közül sokan érezték, érezhették úgy – joggal –, hogy nem tartoznak velük egy súlycsoportba. Ők még csak tanulják

a szakmájukat, ismerkednek az általuk választott tudománnyal, míg versenytársaik már rendelkeznek azzal a tudással és gyakorlattal, amire ők törekszenek.

Az imént bemutatott – szinte összemérhetetlen – sokszínűsége reflektált Sik Endre, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem docense, az egyik szociológia alszekció elnöke is. Szerinte annak ellenére, hogy különböző okokból az egyes dolgozatok gyakorlatilag összemérhetetlenek – az egyes zsűritagok számára vagy túlságosan is jól ismert a téma, vagy alig, a dolgozatok tárgya olyan mértékben különböző, hogy nem lehet őket egymással összemérni, stb. –, mégis a zsűriben alapvetően konszenzus alakult ki a dolgozatok értékét illetően, legalábbis a mindenképpen díjazandó és az ehhez még nem eléggé érett dolgozatok esetében. A nehézséget a középmezőny rangsorolása jelentette.

Ezen szakértői konszenzus alapján a versenyen résztvevő 42 felsőoktatási intézmény közül 20, 11 főiskola és 9 egyetem diákjai értek el első, második vagy harmadik helyezést.

Két versenyző érte el a maximális 100 pontot: Demeter Tamás, a Miskolci Egyetem hallgatója „A hangos olvasás problémája – filozófiatörténeti esettanulmány” című munkájával a Kommunikációelmélet alszekcióban és Roszik Dániel, az Evangélikus Hittudományi Egyetem diákja „Kérdező megjegyzések egy Heideggerrel való vitához” pályaművével a Valláselmélet, vallástörténet alszekcióban.

A felsőoktatási intézmények közül az ELTE diákjai 5, a BKE és a Miskolci Egyetem 3-3, a BME és a Janus Pannonius Tudományegyetem 2-2, míg az Államigazgatási Főiskola, a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, az Evangélikus Hittudományi Egyetem, a Kossuth Lajos Tudományegyetem, a Modern Üzleti Tudományok Főiskolája és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem hallgatói egy-egy első helyezést értek el. A legjobb dolgozatok szerzőinek több társadalomtudományi folyóirat, köztük a Szociológiai Szemle is publikációs lehetőséget ajánlott fel.

A verseny díjainak összértéke – a különdíjakkal együtt – 1,8 millió forint volt, melyet a házigazda Kodolányi János Főiskola valamint a Budapesti Műszaki Egyetem Szociológia és Kommunikációelmélet Tanszéke gyűjtött össze a legkülönbözőbb szervezetektől.

Az elért eredmények persze nem csak a hallgatók érdemei, hanem az őket felkészítő tanároké, konzulenseiké is. Tevékenységük fontosságának elismerésére alapította a OTDT a Mestertanár kitüntetést, melyre ez alkalommal kiemelkedő témavezetői és tudományos diákköri szervezői munkájáért Hrubos Ildikót, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem egyetemi tanárát terjesztette fel az OTDT Társadalomtudományi Szekció Szakbizottsága.